

Lærerveiledning «Søppelmote»

Mål med opplegget:

Å vekke elevenes interesse for sakprosa:

- ✓ gjennom at elevene utforsker tekstene
- ✓ gjennom at elevene setter ord på sin personlige leseopplevelse
- ✓ gjennom at elevene diskuterer temaer som tas opp i teksten
- ✓ gjennom at elevene reflekterer kritisk over tekstenes påvirkningskraft og troverdighet
- ✓ gjennom at elevene bruker sakprosaetekster som inspirasjon og modell for egne tekster

Opplegget baserer seg på en dynamisk og rullerende versjon av prinsippet om IGP: Individuelt – Gruppe – Plenum. Tanken er at elevene skal jobbe på disse tre måtene i klasserommet i løpet av en økt. Slik får de tenkt, lest og eventuelt skrevet på egen hånd og diskutert og eventuelt skrevet i samråd med læringspartnere hvor lærer kan være i rommet og moderere og hjelpe. Innimellom skal lærer også få mulighet til å løfte spørsmål og elevinnspill til hele klassen, styre ordet og samle klassens tanker i større grad. Om man lar elevene tenke, lese og skrive individuelt eller i liten gruppe først og være forberedt, vil lærer kunne oppnå et større muntlig engasjement i plenum. Flere «tør» å melde seg på.

Før lesing

Klassesamtale og individuelt/gruppe

Skriv tittelen «Søppelmote – Vi må bli meir bevisste forbrukere av klær», gjerne på grønttavle, med kritt om tilgjengelig. La det høres litt at du setter i gang timens tema. Artikkelen er til som informasjon om, og nyansering av et samfunnsproblem for elevene, men også som en vekker.

Be elevene snakke seg imellom om tittelen, i læringspar eller i grupper på 3 -4 og ta utgangspunkt i spørsmål som:

- Hva er det første dere tenker på når dere hører ordet «Søppelmote»?
- Hva legger dere i ordet?
- Hva vil det si å være bevisst?
- Hva vil det si å være en bevisst forbruker? (miljøavtrykk, etikk i produksjonen, overforbruk, behov etc.)

Ta en runde i plenum og hør hva de ulike gruppene tenker. Hva er likt? Hva er ulikt? Husk å oppmuntre dem til å begrunne sine påstander:

- ...fordi...
- grunnen til at jeg mener det er at...
- På bakgrunn av det jeg sa så...

I slike samtaler er det viktig at du som lærer spiller på lag med elevene og er begeistret for elevenes innspill. Gjenta med oppfølgingsspørsmål «... så du sier at?» «...er det det du mener?»

Repetér og resonner sammen med elevene. Spør gjerne andre om å gjenta elevenes resonnerement eller om noen vil tilføye noe, med spørsmål som «Er du enig eller uenig? Begrunn», «Hva mener du om det?», eller «Hvorfor tror du det?»

Slik kan du få elevene til å delta i videre diskusjon og oppmuntre elevene til å dele sine ideer, lytte til hverandre og eventuelt også endre sin tankegang.

Les også ingressen, underoverskrifter og studer bilder/illustrasjoner før de leser hele teksten. Slik sikrer du at de unge leserne er godt påskrudde og får et større læringsutbytte av lesingen.

Det kan også være lurt å be elevene fortelle om sine forventninger til teksten: «Hva tror du den handler om?»

Underveis

Forslag:

- Sett strek under ord dere lurer på, eller liker
- Marker et avsnitt eller en setning du liker ekstra godt. Forbered deg på å begrunne hvorfor du liker avsnittet/setningen
- Les én del, altså det som kommer under hver underoverskrift, av gangen og skriv fem til ti nøkkelord til hver del før du går videre.
- Skriv ned, eller strek under alle ord du mener er viktige for å huske tekstens innhold mens du leser
- Les og la assosiasjonene vandre fritt mens du leser

Etter lesing

Individuelt

La elevene få tid til å samle notatene fra «underveis» i ett sammendrag med fullstendige setninger

Gruppe/læringspar

De elevene som ikke noterte noe mens de leste, kan dele sine inntrykk og tanker om teksten med en læringspartner eller en liten gruppe.

Klassesamtale

Ta utgangspunkt i elevenes notater/gruppesamtaler og gjennomfør en klassesamtale.

På generell basis anbefaler vi at litterære samtaler tar utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen til elevene. Åpne og autentiske spørsmål – spørsmål der svaret ikke er gitt på forhånd – kan gjøre det lettere for dem å relatere litteraturen til egen hverdag og eget liv og dermed også å engasjere seg i litteraturen.

Begynn derfor gjerne med spørsmål som: «Hva handlet dette om?», «hvordan forstår dere denne teksten?» eller «hva tenkte dere mens dere leste teksten?».

La deretter samtalen utvikle seg ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar – da opplever elevene at leseopplevelsene deres blir hørt og tatt på alvor.

Ellers KAN følgende spørsmål inngå i diskusjonen med elevene, enten det er individuelt (I), i læringspar/grupper(G) eller i plenum (P):

- Stemte forventningene dine til teksten med inntrykket du sitter med nå, etter å ha lest hele? Hva var likt/ulikt?
- Hva syns du om at klær vi legger til gjenvinning her i Norge kjøres med bensindrevne trailere gjennom Europa og til Midtøsten/Afrika?
- Hvor mange prosent av de globale CO2-utslippene kommer fra klær? Er det mye? Gjør nettsøk og sammenligne med andre utslippskilder.
- Hvilke assosiasjoner får du til ordet «klesberg»?
- Hva syns du om Maris politiske engasjement? Er det noe du kunne tenke deg å gjøre selv? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Vi har overflod av tøy. Hvorfor har det blitt slik? Er det andre ting vi har overflod av i vårt samfunn i dag? I så fall hva?
- Kan du, med så få ord du klarer, forklare forskjellen på gjenbruk og gjenvinning?
- Kan du, med så få ord du klarer, forklare hva bærekraftige klær er?
- Hvorfor er det først og fremst et politisk ansvar at det skal bli lettere å kjøpe bærekraftige klær, ifølge Haga? Hvordan skal politiske initiativ hjelpe til med disse problemene?
- Hva kan vi som forbrukere gjøre? Teksten forteller mye om dette. Lag en liste, heng den opp i klasserommet og del den med foresatte.
- Det brukes mye plast og polyester i moderne klesindustri. Hvorfor det?
- Diskuter med en læringspartner: «They don't make them like this anymore?» Hva betyr det, og hva har det med denne teksten å gjøre?
- Etisk nøtt: Det er mer miljøvennlig å kjøpe klær som er bærekraftige, laget av naturlige materialer som ull og bomull, har kvalitet som varer og som kanskje er mer kortreiste. Disse varene er dog ofte en del dyrere enn billigere alternativer som kanskje ikke er av like god kvalitet, men som kan være fine allikevel. Skal man kunne forvente at «alle» skal kjøpe dyrere klær fordi de er mer bærekraftige? Grei ut og begrunn!

La til slutt elevene mene noe om teksten. Liker de den? Liker de den ikke? Hvorfor/hvorfor ikke?

Videre arbeid:

Bruk gode nettkilder og finn ut mer om utfordringene ved overflod av forbruksvarer i samfunnet. Skriv en tekst eller hold et foredrag for klassen/gruppa.

Ta en titt i klesskapet ditt. Er det klær der du ikke bruker? Arranger en klesbyttekveld sammen med venner!